

Cerkveni Glasbenik

Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 20 K,
za dijake 12 K.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofljo št. 12, I. nadstr.

Anton Svetek. †

Poleg neštetihih žrtev, ki jih je od našega naroda zahtevala svetovna vojska, so nam vrhutega še razne bolezni — in te zlasti zadnja leta — pobrale obilo vrlih mož. Med njimi tudi Antona Svetka, ki je lani jeseni podlegel hudi griži. Ni ga več med živimi, njega sicer vedno zdravega, čvrstelega, neumorno delavnega. Njegova smrt je širšo slovensko javnost tembolj presenetila, ker je umrl ob času, ko radi tiskarske stavke naši listi niso izhajali in smo še le čez poldrugi mesec nenadoma brali njegovo osmrtnico.

Anton Svetek ni bil sicer glasbenik po poklicu, toda njegovo življenje in delovanje je bilo hkrati v tako obilni meri posvečeno naši glasbi, bodisi cerkveni, bodisi svetni, da se čutimo dolžne, postaviti mu v našem listu vsaj skromen spominek.

* * *

Rojen je bil 13. junija 1875 v Ljubljani. Tu je pohajal ljudsko šolo in gimnazijo ter l. 1895. maturiral. Nato je na Dunaju dovršil pravne študije. Istočasno je poslušal tudi glasbena predavanja na konservatoriju (pri prof. Brucknerju). Po končanih študijah je stopil v finančno službo v Ljubljani, pozneje je bil premeščen v Novo mesto; odtod v januariju 1908 nazaj v Ljubljano, poleti 1914 v Kamnik in lani (1919) poleti v Maribor, kjer je umrl 20. oktobra kot finančni komisar.

Glasbe se je učil najprej v Glasbeni Matici v Ljubljani, potem na Dunaju in privatno. Bil je dober pevec, pel mnogo let v koncertnem zboru Glasbene Matice v Ljubljani, udeležil se kot tak tudi matičnih koncertov na Dunaju; bil spreten pianist, izboren organist, energičen pevovodja; tudi kot skladatelj se je večkrat uspešno udejstvoval.

Piscec teh vrst sem se seznanil s pokojnim Svetkom kot dijak sedmošolec. Stanoval sem v Rožni ulici št. 5 tik starega šentjakobskega župnišča in cerkve. V isti hiši je stanovala tudi takratna šentjakobska „primadona“, l.

1912. umrla gospa Hribarjeva.¹⁾ Zdi se mi, da sem ž njenim posredovanjem prišel na šentjakobski kor. Vodil ga je takrat že upokojeni vodja šentjakobske petrazrednice častitljivi Leopold Belar. Bil je seveda že precej v letih, močno gluh in betežen, a po duhu še vedno čil. Orgljal je le, kadar ni imel koga pri roki. Svetek je bil na koru kot doma, orgljal je ob nedeljah in praznikih zlasti pri velikih mašah, ki so bile takrat še vse latinske, kakor v stolnici; tudi k slovesnim litanijam je pogosto prišel. Bil je takratni šentjakobski „prvi“ organist, jaz sem pa po mali preskušnji, ki sem jo moral pred vodjem Belarjem napraviti (z igranjem in registriranjem), postal drugi pomožni organist. Orgljal sem najprej pri navadnih litanijah „Sveto“, potem, ko me je Belar za dosti sposobnega spoznal, tudi že pri slovesnih petih litanijah s Tantum ergo in Genitori. Končno sem bil dober tudi za maše in če Svetka ni bilo na kor, semtertje celo za latinske. Ne vem, ali je Svetek za svoj trud dobil kedaj kako nagrado, najbrž ne; meni dijaku, ki se kakega krajcarja nisem branil, je Belar dajal za vsako igranje po kroni. Včasih mi je za kakę slovesne litanije plačal že naprej, da je mogel ven na solnce in na izprehod. Bil je pa zelo vesten. „Ali se smem z-gotovostjo zanesti, da pridete orglajat?“ je dejal nekoliko v skrbeh. In še-le, ko sem mu parkrat pritrtil, da naj bo vsled tega le brez skrbi, sva se prijazno poslovila. — Šentjakobski kor je bil takrat zelo na glas. Ne le mladina, tudi mnogo izvrstnih odraslih povcev in pevk je z navdušenjem sodelovalo. Orglje so bile takrat še precej dobre. Tu torej je Svetek poživil cel zbor in cerkvene slovesnosti povzdigoval s svojim umetnim, živahnim in občutenim orgljanjem. Udeleževal se je tudi pevskih vaj, ki so se vršile v stanovanju g. Belarja v Zvezdarski ulici št. 1. Po Belarjevi smrti je prevzel vodstvo kora ravnatelj Gerbič. Tudi njemu je Svetek kot organist pomagal ves čas, dokler ga niso premestili iz Ljubljane na deželo. Vsega skupaj je Svetek pri sv. Jakobu orgljal baje petnajst let. — V stolnico ni ravno dostikrat prišel; a kadar je bila sila in sem ga naprosil za pomoč, je rad vstregel. L. 1910 me je nadomestoval na sv. večer pri polnočnici. Pozneje je nekaj kratov dirigiral, nekatratov pel. Ko sem mu ob neki taki priliki koncem Gloria — izvajali smo Brosigovo v F — omenil, da se mi je tempo ponekod malo prebiter zdel, mi je odgovoril: „Če bi šlo po mojem, bi bil vzel še hitrejšega.“ Temperamenten kot je bil, ni mogel drugače.

Bivajoč v Kamniku je od l. 1914 do 1919 ves čas pomagal tudi na koru nadžupne cerkve. Sodeloval je razun tega pri dveh tamošnjih cerkvenih koncertih (l. 1916. in 1917). Poročevalec zadnjega koncerta je pisal v „C. Gl.“ 1917. 5. in 6. številki: „Pohvalno priznanje in hvaležnost vsem pevcem, kakor tudi g. Svetku, čegar izborna tehnika na orgljah moramo le občudovati“. Organist kamniške nadžupne cerkve g. Heybal mi sporoča o pokojnem A. Svetku: „Meni kot organistu je vrlo služil s svojim lepim, mogočnim igranjem pri latinskih petih sv. mašah in mi je bilo dirigiranje na ta način zelo olajšano. Ranjki me je večkrat spremljal na klavirju, ko sem igral koncertne skladbe na goslih. V tem oziru ga zelo pogrešam in moram pripoznati, da je bil kot

¹⁾ Pri sv. Jakobu je pela celih 25 let, prej nekaj časa tudi v stolnici.

pianist še boljši kot na orgljah. Včasih sva se malo skregala, pa si kmalu zopet bila dobra; saj je bil blagega srca. Ljubi Bog mu obilo plačaj njegov trud; zakaj tu ni prejel zanj nikakega plačila.“¹⁾

Veliko zaslugo si je stekel pokojni Anton Svetek s preroditvijo in pomladitvijo „Ljubljane“. Po njegovi požrtvovalnosti in vstrajnosti se je iz nekdanjega šibkega meščanskega moškega zbora razvil krepak moški in mešani zbor, ki si je upal nastopati že v koncertih in tekmovati z našim prvim koncertnim zborom: s pevskim zborom Glasbene Matice. Res, da pri „Ljubljani“ takrat ni bilo vse zdravo, ker so nekateri, ki so bili v načelstvu društva, zanašali vanjo nekoliko preveč politike. Napetost med „Ljubljano“ in „Glasbeno Matico“ se je nekaj časa precej opažala. Vendar naj si bodo te stvari že kakorkoli, Svetku pač ni bilo za kako osebno ali politično nasprotovanje. Imel je pred očmi le idealne cilje, stremil je le za tem, da glasbena kultura tudi pri nas prodre v čim najširše plasti našega naroda.

Vodstvo glasbenega društva „Ljubljana“ je Svetek prevzel v oktobru 1907, ko je bil nameščen še v Novem mestu, in se je v to svrbo vozil iz Novega mesta v Ljubljano. V januariju 1908 pa se je preselil v Ljubljano in poprijel dela pri „Ljubljani“ z vso dušo. Priredil in vodil je pet koncertov „Ljubljane“: 11. maja 1910, 8. jan. 1911 (v proslavo Gerbičeve sedemdesetletnice), 25. junija 1912, 13. aprila 1913 (povodom Slomšek-Einspielerjeve slavnosti) in 25. avg. 1913 (povodom hrv. slov. kat. shoda). Prireditve so bile vedno dobro pripravljene in od leta do leta bolj umetniške. Zbor je štel okrog 150 pevcev in pevk. Pri koncertih ga je Svetek razpostavljaj na odru amfiteatrično. S preosnovo društvenega pevskega zbora je „Ljubljana“ pričela hkrati z glasbeno šolo. Svetek je prevzel artistično vodstvo in poučeval teorijo, harmonijo, klavir in zborovo petje. Na šoli so se poučevali še ti-le predmeti: gosli, deklamacija in solopetje. Najboljša učna moč je bila poleg Svetka gdč. Jarmila Gerbičeva. Pokojni Svetek se je lotil dela v glasbeni šoli „Ljubljana“ z vso vnemo. Vsako prosto uro je žrtvoval propehu tega zavoda. Poleg pouka je vodil tudi šolske pisarniške posle. Nekaj let je šlo pri „Ljubljani“ vse po sreči. Ko so se pa razni nepoklicani faktorji jeli umešavati v vodstvo šole in zbora ter prihajali z zahtevami, ki jim Svetek ni mogel ugoditi, če ni hotel oškodovati glasbenega zavoda in njega nepristranskega glasbenega stremjenja, se je tudi njegova vnema jela ohlajati in je koncem l. 1913. od „Ljubljane“ odstopil.

Svetkove skladbe, kolikor je tiskanih, se nahajajo: 1.) v izdaji Glasbene Matice za l. 1902/3 (zvezek XXXII.) moška zbora „Pod noč“ in „Kaj bi te vprašal?“ preprosti, še na starejše vzorce se naslanjajoči skladbi, 2.) v „Novih Akordih“: „Svetla noč“ za en glas in klavir (VI. letnik, str. 4.), „Izgubljeni cvet“ za mešani zbor (VII. 2.), „Vojačkova ljubica“ za moški zbor (VII. 6) in „Na poljani“ za en glas in klavir (VIII. 3). Njegove skladbe v „Novih Akordih“ so dokaj moderne,

¹⁾ G. Heybal sporoča hkrati, da se je v Kamniku v nadžupni cerkvi takoj po objavljenju Svetkove smrti opravil zanj slovesni Requiem. Peli so P. Ang. Hribarjevega in koncem maše še nekaj žalostink. Sv. mašo je daroval g. kanonik-dekan Lavrenčič.

izrazite, originalne. Nekaj skladb se nabaja še v rokopisih. Te brani njegova vdova Pavla, deloma dr. Gojmir Krek. Dva še nenatisnjena mešana zbora „Slovenska zemlja“ in „Ponte dei sospiri“ je Svetek izvajal na koncertih „Ljubljane“ in sta se izkazale kot zelo učinkujoči skladbi. Razuntega je Svetek priredil nekaj prav čednih venčkov narodnih pesmi in jih s svojim zborom izvajal. V Kamniku so pri cerkvenem koncertu l. 1916 peli njegov a capela zbor „Daj nam mir, Gospod!“ Koliko je sicer za cerkev zložil, mi ni znano. Ob razpisu nagrade za najboljšo skladbo na besedilo „Trozveznica“ je tekmoval z daljšim, kontrapunktično razpletenim mešanim zborom.

Pokojnemu Svetku je bilo vedno žal, da se ni mogel popolnoma glasbi posvetiti. Ko je deloval pri „Ljubljani“, se je resno pripravljal na državni izpit iz glasbe. V izvršitvi tega koraka ga je vojska prekinila. O pokojnem ravnatelju šole „Glasbene Maticе“ prof. Franu Gerbiću je hotel napisati obširnejši življenjepis in je že zbiral v to svrho potrebno gradivo. Ko so ga kot finančnega komisarja predstavili v Maribor, je šel tja z gorkim upom v srečo, da mu bo mogoče na mejah Jugoslavije proste ure posvetiti čvrstemu glasbenemu delu ter s slovensko pesmijo buditi tamošnji deloma že potujčen rod. To delo mu je prestrigla smrt. Tudi pesmi, ki jih je v srečo hranil, gotovo še ni vseh izpel. Zato pa naj nam bo to, kar je zapustil, tem bolj dragoceno. In kar njemu ni bilo dano dovršiti, skušajmo izvesti mi, ki po božji dobroti še živimo.

Stanko Premrl.

Cerkveno ljudsko petje.

Dr. Fr. Kímovec.

Klic po ureditvi ozir. upeljava splošnega ljudskega petja po cerkvah se razlega po vseh slovenskih škofijah že sto let in sicer vedno glasneje. Že okrog l. 1820. so se (Danica 1850. štr. 192) prvič v ta namen začele zbirati cerkvene narodne pesmi. — Trideset let pozneje l. 1850. se je na Štajerskem med duhovščino in učiteljstvom začelo veliko gibanje v prilog ljudskemu cerkvenemu petju. Pri učiteljski konferenci v Braslovčah 2. maja 1850. je bila kot prva točka dnevnega reda postavljeno vprašanje: „kako bi se dalo splošnemu petju per javni službi božji na noge pomagati?“ (Danica 1850. str. 93.)

Poročilo pravi: „Posebno važni so bili pomenki o prvem predmetu, Za vse potrebno se je namreč spoznalo, de naj bi se učitelam in duhovnam prepovedalo, svojoglavno in brez potrebe nove pesmi in napeve vpeljavati. Komej se namreč farmani enih pesem in viž nekoliko pervadijo, pa pride drugi učitel ali drugi duhoven in glej! hipoma morajo vse stare pesmi in viže pod klop in nove pridejo na versto. Pa zakaj? kar zato, ker so te njemu bolj všeč, kakor une. Ljudje pa, predin se novih pesem navadijo, že stare pozabijo, veselje jim upade in splošno petje po cerkvi umolkne, ter le še kak zapivkan učitel ali kaka zapivkana pevka na koku kikira, de bi človek kar utekel. Zato se je dalej za potrebno spoznalo, visokovredni

ordinarjat prositi, da bi se pevske bukve z napevi vred zložile in kakor postavne po celi škofiji vpeljale, po katerih bi se moralo po vseh farah ravnati. Vaja v petji pa bi se mogla potem že precej v početnih šolah začeti. — Tudi naša misel je ta“, — dostavlja poročevalec „de se bo le po tem načinu splošno petje po cerkvah zopet vpeljati dalo, ki je v prav mnogih krajih že popolnoma zibnilo... Lepo bi dalej bilo, ako bi vsi Slovenci (podčrtal pis.) le eno pesmarico imeli... gerdo (je) in zmeta zares neznano velika, de ti, ako v nar bližno sosedno cerkev stopiš, že več zapeti ne moreš, ker skorej vsak organist le po svojim novo zložene pesmi in napeve orgla in poje, katerih veči del v nemškim duhu zloženih se naš narod ne bo nikoli lotil (res se jih ni oprijel za splošno petje, toda okus si je popolnoma pokvaril z njih omledno sladkobo, kakor si otroci pokvarijo želodce s škodljivimi sladkorčki. Op. poroč.) med tem ko svoje lepe stare pesmi in napeve dalej bolj pozabljuje.“

Zlasti se je želja po ljudskem petju v cerkvi leta za letom ponavljala, odkar se je ustanovilo naše Cecilijansko društvo.

Naš cerkvenoglasbeni list „C. Gl.“ nima skoraj letnika, kjer bi se na več mestih v posebnih člankih ali dopisih in manjših poročilih ne ogreval za skupno petje cele zbrane verne občine.

Občni zbori Cec. društva so pogosto izražali isto zahtevo, zlasti je škof in poznejši kardinal Missia kot navdušen pospeševatelj in vnet pokrovitelj pogosto dvignil svoj glas za ljudsko petje:

Na VI. občnem zboru l. 1885. je med drugim dejal: „Posebno duhovniki naj bi se cerkvenega petja pridno udeleževali. Ugovarja se večkrat, da cec. hočejo iztirati ljudsko petje iz cerkve. No v ljubljanski škofiji se tega ni bati, ker ljudskega, t. j. skupnega petja ni... Želeti bi bilo tudi pri nas več udeleževanja navzočih vernikov pri petju.“

Na VII. občnem zboru 1886.: „Na deželi bi bilo želeti več narodnega petja. Narodno petje je namreč to, ako ljudstvo samo po cerkvi poje, Moja resna želja je, da se to čedalje bolj goji... Vsak v svojem krogu naj si prizadeva za to. Saj je nekaj veličastnega v tem, ako se po prostorni cerkvi razlega lepa pesem iz toliko grl.“

Naš sedanji cerkveni vladika škof dr. Ant. Bonaventura Jeglič je v odlokih II. ljubljanske škofijske sinode, ki govore o cerkveni glasbi, zlasti izrazil odločno željo po ljudskem cerkvenem petju:

„Močno želim, da tudi petje v domačem jeziku, ki je pri tihi maši, pri litanijah in drugih pobožnostih dovoljeno, ljudstvo bolj prešine, da bo moglo skupno z zborom peti (podčrtal poroč.) Začne naj se z mladino obojega spola, ki naj jo pevovodja ob določenih dnevih vadi v petju.“

Pa tudi praktično se je poizkušalo. Zbirale so se in izdajale stare pesmi (na pr. na Primorskem), izdajale v ta namen prirejene pesmarice (na Štajerskem Tribnik, Spindler); pisalo se — poleg člankov v Cerkv. Gl. — tudi marsikaj v Bogoljuba (zlasti 1913), Vzajemnost (1914) Stražo (1916); semtertja se je tudi praktično poizkušalo ljudsko petje v cerkev uvesti.

Toda ves ta veliki, priznanja vredni trud ni rodil trajnih uspehov. Vzroki so sledeči: 1.) Izginila je popolnoma vsakršna tradicija, vsak stik z nekdanjim živim ljudskim petjem. Izginil je celo vsak spomin na tiste čase, ko se je po naših božjih hramih razlegala sveta pesem iz src vsega navzočega vernega naroda, izginila tako, da si ni samo ljudstvo, ampak si je celo naša cerkvenoglasbena javnost ustvarila čisto napačno mnenje o zgodovini in značaju nekdanjega ljudskega petja po naših cerkvah.

2.) Ni bilo niti jasnosti pa tudi ne edinosti v načelih:

a) kakšno naj bo ljudsko petje (enoglasno ali večglasno)?

b) iz tega je samo po sebi potekalo omahovanje v vprašanju: kakšne pesmi naj se pojo pri skupnem petju?

3.) Seveda na tej zibajoči se podlagi (kljub najboljši volji ni bilo mogoče podati dobre ali vsaj porabne „Pesmarice“, ki je pa prvi pogoj za dobro splošno ljudsko petje. Zato tudi nobena doslej izdanih pesmaric razširjanju, upostavitvi ljudskega petja ni prida, da ne rečem, nič koristila. (Spindler je postavil izvrstna načela v C. Gl. I. 1899. pod naslovom „Cerkvena pesmarica“, pa jih je v praksi opustil.)

4.) Nerešeno je bilo tudi vprašanje: Katera pot vodi zanesljivo do praktičnih uspehov? (Šola?)

Zato je treba, preden se prične delo v ta namen, postaviti trdno podlago, ki bo na njej mogoče varno zidati stavbo našega cerkvenega ljudskega petja.

Ta fundament nam more dati in nam bo dalo:

1.) spoznavanje tradicije: Kakšno je bilo pri nas skupno ljudsko petje, dokler ni v prvi polovici 19. stol. brez sledi izmrlo?

Zgodovina nam pravi, da smo imeli zelo bogato razvito ljudsko petje. Pred luteransko dobo je vse ljudstvo pelo pri službi božji, luteranci sami so vneto uvajali pesmi, tudi katoliška reformacija jih je kot važno versko vzgojno sredstvo rabila, kakor je dokazal dr. Mantuani. Vendar pa je proti sredi 19. stol. vse izginilo.

Škof Slomšek piše („Zgodnja Danica“, 1849. str. 11 sl.): „Bila je v starih časih lepa šega na vsak Gospodov god pred pridgo posebno sveto pesem zapeti, kakor za advent: Poslan je angel Gabrijel; za Božič: Eno dete je rojeno; za Velikonoč: Jezus je od smerti vstal itd. Že ene dni poprej smo jo doma poskušali; stari so mlade peti učili. Ino ko so gospod fajmošter iz kancelna (lece) pesem začeli, ino vsa cerkev za njimi glasno potegnili, se nam je zdelo, de smo v nebesih, in svete skrivnosti gledamo. Res de so stare pesmi prav priprosto zložene, njih koralni napevi (viže) otožno slujejo; pa so polne božjiga, ino pa domačiga, Slovenskiga duha. Pač škoda jih je, de so po naših cerkvah potihnila in jih je ptuji, neprijeten duh zadušil.“¹⁾

Ponovno in še v bolj gorko tožbo je veliki škof izlil svoje srce v „Drobtinah“ za novo leto 1857. (str. 293. sl.): „Med vsimi prigodki in za-

¹⁾ Podčrtal pisatelj.

devki mojih mladih dni so najživejši pred očmi bele cerkve, ktire sim mladenčik obiskaval in lepe pridige, ktire sim čul, in pa svete pesme, koje sim slišal na paši kakor domá, posebno pa v cerkvi pri službi božji; one so mi kakor rajni glasovi iz zgubleniga raja. Pač smo se veselili cerkvenoletnih svetkov (praznikov) in ves prejden tjedem smo poskušali sveto pesm, ki se bo prihodno nedelo alj sveto godovno pred pridgo zapela in oživila srca vernih za obhajo svetih dni, ki so nam toliko mični oznanovavci izveličanskih skrivnost naše svete vere.

Toliko živahne so bile stara adventna pesm: Poslan je angel Gabrijel z svojim donečim napevom, ktira nam je oznanjevala prihod Gospodov kakti glas vpijočega v puščavi. Še mičneje je slula sveta božična pesm: Je eno dete rojeno, oj rojeno s svojim premilim napevom, v kojem se toliko živo čuje prememba žalosti starega zaveta u nove zaveze prečudno veselje nad rojstvom oblubeniga odrešenika. Ravno tako mogočna pesm je bila stara veličonočna:

Jezus je od mertvih vstal
od svoje bridke martre.
Nam se je veseliti
in Boga hvaliti:
aleluja.

In kedar so pridgar iz lece eno tih svétih pesm zapeli in vsa cerkev za njimi ednoglasno potegnila, vsa verna občina je plavala v enem duhovskem veselji ter pela in pila iz živega vira svete vere nebeške čute požniga, večniga življenja.

V sedanjih časih so te in takšne stare pesme večidel po Slovenskem vtihnile; nove so jih podlezle, toda boljega duha med ljudi niso donesle, naj si so ravno bolj ubrane.“

To velja predvem za Štajersko in Koroško. Pa tudi na Kranjskem ni bilo drugače. V Cerknici na Notranjskem so l. 1847. še peli ono božično: Oj dete je rojeno nam.

Tudi na Dolenjskem v Št. Jerneju je vsa cerkev pela isto pesem krog l. 1830. kakor poroča Blaž Potočnik, ki je zapisal tudi melodijo.

Istotako toži Matija Majar l. 1846. v uvodu k svoji „Pesmarici cirkevni“ (Celovec): „Nove pesmi se skladajo po kopah, lêpe stare se pa opuščajo iu ščasoma pozabijo . . . Ako bi bile enkrat pozabljene, zgublene in pokvarjene, bi jih iskali in bi jih nikjer več ne najšli. Škoda bi bilo zanje!“

(Dalje prih.)

Orglje kot liturgičen instrument.

Leopold Govekar.

Laudate Dominum in tympano et choro: laudate eum in chordis et organo.¹ Tako poje kraljevi pevec stare zaveze. Človeško srce je že tako, da petje, oziroma glasba sploh, prav blagodejno in učinkujoče vpliva nanj.

¹ Hvalite Gospoda z bobni in v zboru; hvalite ga s strunami in piščalmi. (Ps. 150, 4.)

Saj še pri ljudeh, ki so prejeli le majhen dar posluha, lahko opazamo dan na dan, kako so jim všeč lepo ubrane melodije. Glasba je pač govornica, ki je zmožna izražati naša najglobokejša čustva, tudi potem, ko so nam besede že zdavnaj pošle. — In kje naj iščemo globokejših in bolj skrivnostnih čustev, kakor pri službi božji, v bližini neskončnega Boga? Zato je tudi jasno, zakaj je sv. Cerkev tako zgodaj sprejela glasbo v svojo službo.

Med sredstvi, ki glasbo v cerkvi podpirajo in pospešujejo, zavzemajo orglje zelo odlično mesto. Sicer je prava cerkvena glasba, kakor govori Motu proprio (VI., 15.), le petje samo zase, brez spremljevanja, so se pa vendar orglje, kot izboren pripomoček in podpiratelj petja, že od prvih stoletij sem udomačile v cerkvi in dobile domovinsko pravico. Sv. Cerkev je rada sprejela ta instrument posebno vsled njegovih izbornih lastnosti, ki ga povzdigujejo nad vsako drugo glasbilo. Če opazujemo mirnost ali plemenitost, ali na drugi strani veličastnost, v vsem pa veliko objektivnost, v vsakem slučaju moramo priznati, da so orglje že po svoji naravi kakor ustvarjene za bogoslužje.

Za bogoslužje pravim; iz tega že jasno sledi njihovo razmerje do liturgije. Zavedati se moramo, da je glasba, kakor pravi M. pr. (VII., 23.), in torej tudi orglje, le ponižna dekla liturgije. Liturgija, oziroma sv. Cerkev določa natanko njen delokrog. Tako je natanko določen čas in način igranja, oziroma uporabe orgelj.

Čas.

Tu pride v poštev doba cerkvenega leta in čas med liturgičnim dejanjem samim, to je predvsem slovesna sv. maša. Med cerkvenim letom sta predvsem važna glede uporabe orgelj adventni in postni čas.

Predpise glede tega nam daje „Caeremoniale Episcoporum“, ki pravi, da se orglje ne smejo glasiti v nedeljah v adventu in postu, razen tretje adventne in četrte postne nedelje. Dalje pravi tudi, da smemo igrati v praznikih in ferijah v tem času, ki se bolj slovesno obhajajo, kakor sv. Matija, sv. Tomaž, Akvinski, Gregor Veliki, sv. Jožef, Oznanenje Marijino in podobni.

Pomniti pa moramo, kakor pravi tudi naša škofijska okrožnica, da je sv. Cerkev izdala določila glede orgelj samo za strogo liturgična opravila. Zategadelj se sme orgljati vse dni celega leta pri tihih sv. mašah in zasebnih pobožnostih. Prepovedano je pa svirati ob nedeljah in ferijah adventa in posta, ako je peta sv. maša v vijoličasti barvi.

Dovoljeno je torej tudi v adventnem in postnem času orgljati pri slovesnih votivnih mašah (splošen dekret z dne 30. 6. 1896), pri litanijah, pri slovesnosti prvega sv. obhajila. Ravno tako ne spadajo v prepoved tri predpostne nedelje: Septuagesima, Sexagesima, Quinquagesima.

Ker vespere in druge hore spadajo med stroga liturgična opravila, zato se nanašajo zgorajšnje določbe tudi na ta opravila. Sicer pravi „Caerem. episcop.“, da je dovoljeno orgljati na tretjo adventno in četrto postno nedeljo le pri slovesni sv. maši, vendar je iz dveh privatnih vprašanj razvidno, ker je bilo dano dovoljenje, da je ta dva dneva dovoljena uporaba orgelj

tudi pri obojnih vesperah (kjer se namreč slovesne vespere obhajajo), vendar pa ne pri drugih horah.

Iz teh določb je razvidna volja sv. Cerkve, ki hoče, da se v tem času prizadevamo za sveto resnobo. Vse hoče odstraniti, kar bi napsrotovalo tem njenim namenom, vse pa tako urediti, da jih more kar najbolje doseči. Prav lepe verze za ta čas beremo v nemškem cerkvenoglasbenem listu: Cäcilia (1893, N. 2):

„Am Sonntag in den Fasten,
Laß ruhen alle Tasten;
Sperr' ab den Wind im Kasten,
Kalkant, auch du sollst rasten!
Man singt dafür Choral
Authentisch und plagal!“ Andr. Strempfl.

Omeniti moramo še zadnje dni v postu, to se pravi zadnje tri dni velikega tedna. Caeremoniale episcop. pravi, da se oglase orglje vel. četrtek in vel. soboto pri Gloria in excelsis. Torej vel. četrtek samo pri Gloria, ne preje, pa tudi ne pozneje. Lahko pa orglje petje samo uvedejo, naprej pa poje zbor a capella, ali pa tudi cel spev spremljajo, kar bi bilo seveda potrebno pri kompoziciji, ki zahteva obligatne orglje. Na vel. soboto pa smemo orgljati od Gloria naprej celo mašo.

Prav primerno pravi Fr. Witt glede teh dveh dni v Mus. sacra 1882 št. 4²: „Meni se zdi, da je igranje na orglje ta dan posebno odlikovanje speva Gloria, ker pri nobenem Gloria celo leto ne pojo zvonovi razun veliki četrtek in veliko soboto. Sklepam: Če od Gloria veliki četrtek do Gloria veliko soboto zvonovi molče, ki vendar sicer vse postne dni, celo kvaterne in na pepelnico pojo, tedaj morajo tem bolj orglje molčati, ki morajo molčati tudi sicer v spokornih časih (v adventu in postu). Potemtakem je treba smatrati prepoved, naj se orglje veliki teden ne igrajo, kot splošno, treba pa izvzeti Gloria veliki četrtek. Od Glorija veliko soboto dalje pa začne itak v bogoslužju velikonočni čas, vigilia Paschae!“

Seveda je pa pri izven liturgičnih pobožnostih tudi te dni dovoljeno orgljati. Želeti bi pa bilo, da bi vsaj te dni orglje popolnoma umolknile; saj še tiste male zvončke pri oltarjih te dni ta usoda zadene, zakaj bi orglje bile izvzete; za pevce, mislim, tudi ne bo taka sila; se pa nekoliko bolj pripravijo, če se bolj negotove čutijo. Kar se pa tiče spremljevanja lamentacij, je pa cela vrsta odlokov, ki to prepoveduje.

To so torej določila za ta dva spokorna časa. Splošno bi ne bilo napačno, če bi tudi pri izvenliturgičnih opravilih, pri tihih sv. mašah orglje v tem resnem času bolj malo rabil. Seveda ne mislim, da bi jih čisto upokojili; bilo bi že malo preveč pusto in tudi ne pametno. Nek mož se je izrazil nekoč, da se mu ravno tako zdi, če orglje ne pojo, kakor bi jede nezabeljene žgance. Na nekaj bi pa vendarle morali paziti tisti, ki opravljajo to službo, pa tudi cerkveni predstojniki bi jim morali o priliki kako primerno besedo reči, da bi vsaj bolj v duhu tega časa igrali. To v splošnem

² Podajam dotično mesto prestavljeno v slovenščino.

Kar se tiče posameznosti, bi morebiti ne bilo napačno, če bi v tem času opustili tiste običajne, večkrat tudi ne preveč okusne, šablonske pleno-uvode in poigre; primerno bi bilo in neka prijetne razlika bi blažila ušesa; sicer pa o tem še v drugem delu kaj.

Liturgičen predpis, ki brez dvoma ne more delati nobenih težav v praksi, prepoveduje svirati pri petih črnih mašah. Res je nekoliko bolj žalostno, toda sv. Cerkev ravno namerava zbuditi v nas to razpoloženje. Kdor se ne briga za ta predpis, se pravi, da ga ne razume.

Da pa prepoved glede adventa, posta in črnih maš bolj razumemo, moramo pomniti, da je tudi na take dni dovoljeno z orgljami petje spremljati; sicer bi bilo treba preveč truda, če bi morali peti vse a capella. Razen spremljevanja eden ali dva akorda za uvod, ali če vmes kak takt orglje samostojno nastopijo, ali če je na koncu napisan kak primeren zaključek, tega, mislim, ne more nihče obsojati, ker je to samo razlaga besedice „spremljevanje“. Uvodne igre, medigre in poigre so pa seveda strogo prepovedane. — Jasno je tudi, da se ta olajšava ne razteza na zadnje tri dni velikega tedna.

Ker smo sedaj govorili večinoma samo o tem, ob katerih časih in prilikah moramo orglje pri miru pustiti, moramo še povedati, kdaj smemo, oziroma kdaj je primerno orgljati. Odgovor na prvo vprašanje je jasen: Caer. ep. pravi, da ob vseh nedeljah in praznikih cerkvenega leta, ob katerih se ljudstvo zdrži hlapčevskih del. Sploh lahko rečemo, kadar ni kake posebne prepovedi, ki smo jih zgoraj omenili. V posameznem pravi Caer. ep., da je primerno igrati, kadar pride škof v cerkev, bodisi da bo imel slovesno mašo, bodisi da hoče asistirati pri slovesni maši drugega in sicer ob večjih praznikih, in ravno tako, ko odide. Isto velja, če pride ali odide papežev poslanec, kardinal, nadškof ali kak drug škof, kateremu hoče škof izkazati čast.

Tudi pri cerkvenih koncertih je dovoljeno rabiti orglje. Čeprav je to sicer čisto izvenliturgično dejanje, moramo vendarle paziti, da bo igranje v pravem razmerju s svetostjo prostora.

To bi bil toraj čas in različne prilike, v katerih smejo oziroma ne smejo nastopati orglje.

Treba je še pogledati, kakšno je njihovo razmerje do liturgičnega dejanja samega, t. j. predvsem do sv. maše.

M. pr. pravi, da mora prevladovati vedno petje; orglje in instrumenti naj ga samo podpirajo, ne smejo ga pa uduševati. „Tudi ni dovoljeno“, pravi dalje, „začenjati petje z dolgimi preludiji, niti ga prekinjati z dolgimi medigrami.“ Med sv. mašo mora organist zelo vestno paziti, kakor pravi tudi naša okrožnica, da ne bo z nepotrebnim sviranjem zadrževal duhovnika pred oltarjem; zlasti v začetku sv. maše naj takoj začne z introitom, ko je mašnik še na poti k oltarju; nikakor ni prav, če čaka, da mašnik prične vstopne molitve. Če je pred sv. mašo blagoslov, tudi ni treba čakati, da mašnik incenzira Najsvetejše, temuč naj takoj po blagoslovu začne z introitom. Če je maša pred izpostavljenim sv. R. T., ni treba peti nobenega drugega

speva, ne „O salutaris“ ali kaj podobnega, saj ni o tem niti nič rečenega, kaj šele ukazanega. Tako ne bo treba duhovniku do Glorije nič čakati. Tako je pisal, če se ne motim, dr. Fr. Kimovec v 6. št. C. Gl. 1908.

Ko mašnik zapoje Gloria, se prav rade oglase polne orglje. Mislim, da to ni tako nujno. En akord za uvod v tisti dinamiki in tonovem načinu, kakor se spev nadaljuje, pa je konec. Isto velja za Credo. Pred prefacijo se rado zgodi, da mora mašnik čakati, da pridejo organistovi prsti s sprehoda. Bolje je, da neha nekoliko preje, saj ni nič hudega, če zavlada nekoliko sveta tihota. Med povzdigovanjem, pravi škof. okr., naj vlada sveta tihota. Tako je bila dosedanja navada, tako naj tudi ostane. Caer. ep. namreč dovoljuje resno in tiho igranje. Vendar se zdi v tem najsvetejšem trenutku bolj primerno, da skupno z drugimi verniki tudi organist počasti na isti način Gospođa v najsvetejšem zakramentu. Po povzdigovanju ni potrebna nobena predigra, temveč naj zbor takoj prične s spevom Benedictus. Tudi po Pater noster ni treba malega trenutka izpolnjevati, kakor prav primerno pove P. Hug. Sattner, „z orgljarskimi čenčami“. „Orglje“, pravi, „niso lajna, ki naj poje v vsaki pavzi, kakor v cirkusu ali pantonimi. Sicer je pa še prav prijetno, če orglje včasih obmolknejo; uho počije in nastali mir dobro upliva na uho in srce.“ (C. Gl. 1907.)

Če je na koncu maše blagoslov z Najsv., je jasno, da mora takrat vladati sveta tihota, kar sploh velja, kadar je blagoslov z Najsvetejšim.

Na vrsto pride včasih tudi recitiranje. Razen pri Credo se sme pri vseh drugih delih petje vrstiti z recitacijo; introit, ofertorij in komunija se pa smejo popolnoma recitirati. Kar se tiče spremljevanja orgelj, je pomniti, da naj nastopajo popolnoma samostojno in neodvisno, ne tako, da bi organist kar neusmiljeno držal akord. Sicer pa to spada že bolj v drugi del.

(Konec prih.)

Profesor dr. Hugo Riemann. †

V Lipskem je umrl dne 10. julija l. l. po dolgotrajnem bolehanju glasbenoznanstveni prvak H. Riemann. Rojen je bil 18. julija 1849 v Großmehlri pri Sondershausenu na Nemškem. Po maturi se je lotil najprej juridičnih, potem modroslovskih in zgodovinskih študij. L. 1870/71 se je udeležil francosko-nemške vojne. Domov prišedši se je posvetil popolnoma glasbi in jo študiral na konservatoriju v Lipskem; obenem pa je posečal tudi predavanja na vseučilišču. L. 1873 je postal doktor modroslovja. Pet let je deloval potem kot učitelj v Bielefeldu; l. 1878. se je habilitiral na vseučilišču v Lipskem. A po preteku dveh let je šel kot učitelj glasbe v Bromberg; potem je pončeval na konservatorijih v Hamburgu, Sondershausenu in Wiesbadenu. L. 1895 se je vrnil na vseučilišče v Lipsko; tam je bil imenovan l. 1901 rednim profesorjem.

Riemann je bil glasbeno vsestransko naobražen in je iskal skoraj v vseh panogah svoje stroke novih vidikov, smeri in potov. Pribežil je 61 obsežnih knjig in znanstvenih razprav — ne všteti nebroj manjših spisov po raznih strokovnih časopisih. Najbolj poznan je njegov glasbeno-naučni slovník (Musiklexikon), ki se tiska pravkar v 9. izdaji (1. izdaja je prišla na svetlo l. 1882.); preveden je v angleščino, francoščino in rusčino, predelan v danščini. — Podobno delo je seznam oper (Opernhandbuch), ki pa zahteva danes že izpopolnitve. Važna je zgodovina glasbene teorije (Geschichte der Musiktheorie vom 9. — 19. Jahrhundert) in posebno njegova glasbena zgodovina (Handbuch der Musikgeschichte, 1901 — 1913). Kot teoretik in vzgojitelj je spisal dolgo vrsto knjig, tako n. pr. o klavirski igri (Katechismus des Klavierspiels); za začetnike je namenjen „Vademecum“ (Op. 24) in za osnovo čveteroročne igre „Der Anfang im 4 bänd. Klavierspiel“ (Op. 61); za otroke „Kinderstücke“ (Op. 48) in „Jugendlust“ (Op. 59); za zrelejše je spisal etude (Op. 40, 41, 50, 55, 56, 60, 66) in sonatine (Op. 43, 49, 57); za pevce „Systematische Treffübungen für den Gesang“ (Op. 29).

Zložil je pa tudi 2 kvarteta za godala na lok (Op. 26 in 54); varijacije za kvartet na lok (Op. 53), eno vijolinsko sonato (Op. 11), trio za klavir (Op. 47), sonato za klavir (Op. 5). Priredil je 10 Neidhartovih pesem (zloženih med l. 1210 — 1240) za čveteroglasni mešani in za moški zbor in dr. več, tako da imamo od njega 55 tiskanih glasbotvorov in 12 novih izdaj starih kompozicij.

Bil je član Cecilijine akademije v Rimu, kralj. akademije v Florenci, in družbe „Musical Association“ v Londonu; vseučilišče v Edinburgu ga je imenovalo doktorjem glasbe.

Z Riemannom je legel v grob vodilni mož glasbenega znanja, učenjak in glasbenik, ki je bil doma na vseh popriščih svoje stroke. Rajnik je imel neverjetno delavno silo; razen svojih učenih razprav je odpravljal svojo obširno korespondenco vso lastnoročno. Skoraj 10 let ob koncu svojega življenja je bil hrom; prevažati so ga morali v stolu na kolésih; a delati ni prenehal. Zanimal se je za vse pojave na glasbenem polju. Cenil je vsako pravo umetnino in imel o katoliški cerkveni glasbi bistre nazore. Narodnega sovraštva ni poznal. Zadnje njegovo delo je bilo, da je pripravil vse za natis 9. izdaje glasbenega slovníka; ko je bil gotov, ga je odpoklical Bog v večnost. Vsa Evropa mu hrani časten spomin.

Mantuani.

Organistovske zadeve.

Prispevke za l. 1919 so poslali sledeči podporni člani: Jan. Mikš, žup., Trstenik 20 K; Val. Bernik, župnik, Komenda 5; Ant. Koritnik, gimn. ravnatelj, Št. Vid nad Ljubljano 4; dr. Jan. Samsa, profesor, Št. Vid nad Ljubljano 2; Nik. Križaj, žup. v. p., Kamnik 2; Jos. Novak, župnik, Dragatuš 2; Ferdo Lavrinc, Radovljica 3; Iv. Mihečič, župnik, Zaplana 4; dr. Greg. Pečjak, prof., Ljubljana 20 (tudi za l. 1920); Jan. Kete, dekan, Vrhnika 5; dr. Aleš Ušeničnik, vseuč. prof., Ljubljana 10; dr. Fr. Jere, prof., Št. Vid nad Ljubljano 5; Matija Mrak, dekan, Stara Loka 10; Jan. Barle, mestni župnik, Ljubljana 10; Mat. Kolar, stolni dekan, Ljubljana 10; dr. Fr. Perne, prof., Ljubljana 4; Jan. Mlakar, prof., Ljubljana 4;

Jan. Lesar, župnik, Šmartno 2; Jan. Dobnikar, župnik, Janče 2; Jan. Borštnar, župnik v Pečah, 3; dr. Josip Dolenc, profesor Ljubljana 4; Martin Poljak, župnik, Sostro 5; Jos. Cegnar, župnik, Stranje 5; Iv. Pintar, kaplan, Sv. Peter 4; Iv. Vodopivec, župnik, Št. Jurij pod Kumom 4; G. Petrič, kaplan, Ribnica 10; Iv. Tomažič, župnik, Sela 10; Matej Ahačič, župnik v Lešah 10; Anton Golf, župnik, Boh. Sred. vas 10; Kaplanija Vodice 10; Jos. Gnidovec, kaplan, Sv. Peter, Ljubljana 10; Frsn. Bernik, župnik, Domžale 10; Vojteh Hybašek, prof., Št. Vid 4; dr. Fr. Ušeničnik, vseuč. prof., Ljubljana 10; Jos. Erker, kanonik, Ljubljana 5; dr. Jos. Demšar, prof., Ljubljana 4; Ivan Opeka, župnik, Šmartno v Sp. Tuhinju 4. Skupaj 246 K. Najlepša zahvala vsem in Bog plačaj! — Fran Pavčič, organist na Rudniku, je v svoji bolezni zadnji čas dobival podporo od Jugoslovanske Strokovne Zveze.

Koncertna poročila.

I. **Koncerti v Ljubljani.** — 22. dec. 1919 je v dvorani Narodnega doma koncertiral violinski virtuoz in srbski skladatelj Pera Stojanović iz Beograda. Sviral je Tartinijevo sonato v G-molu s spremljanjem violine, viole in čela, Bachov koncert v E-duru in Bruchov koncert v G-molu; razun teh klasičnih skladb dve lastni: arijo iz opere „Tigar“ in Valse rondo I. Stojanović razpolaga s krasno tehniko, njegova igra je sveža in polna življenja, ton jako simpatičen. V tem oziru mu gre pošteno in popolno priznanje. Kot skladatelj se pa žal ni kaj dobro uvedel, zakaj slog in vsebina njegovih lastnih pri koncertu izvajanih opernih — bolje rečeno operetnih — komadov pa sta tukajšnje resne, višje stremeče glasbenike neljubo presenetila. Pričakovali smo boljših stvari, globokejše glasbe. Na istem koncertu je hkrati nastopila gospa Ivanka Negro-Hrastova, koncertna pevka iz Ljubljane. Pela je dve pesmi Čajkovskega, Bizetovo arijo Mihaele iz opere „Carmen“ in Škerjančevo „Jesenska pesem“. Kolikor poznamo gospo Negrovo in njen glas, moramo reči, da je zadnji čas glasovno dokaj pridobila, zlasti v moči in polnosti. Predavala je vse pesmi lepo, najbolj uspela je v ariji Mihaele. Ponekod bi bili želeli razločnejše izgovarjave besedila. — 4. jan. 1920 je bil koncert slovenskega koncertnega pianista Antona Trosta iz Dunaja. Nastopil je samostojno ter izvajal preludij mladega hrvatskega skladatelja V. Stančića, štiri scene Jos. Prochaskovega karnevala, objavljenega svojčas v Novih Akordih, Vit. Novakovo heroično sonato, Brahmsovo rapsodijo op. 79, št. 2, eno Debussyjevo skladbo, štiri Chopinove: en Scherzo, en nokturno in dve mazurki, ter Balakirevovo orientalsko fantazijo „Iz'amey“ izredno fino izbran in tudi vsebinsko vseskoz prvovrsten spored je Trost odlično dovršil. Njegova igra je možato energična, v f in p enako izglajena, njegovo predavanje kar moč umetniško. Trost je držal občinstvo cel večer v napetem zanimanju. Niti v skladbah, niti v njegovi igri ni bilo mesta, ki bi poslušalcu kalilo najčistejši užitek. — 8. febr. je pevska zveza „Ljubljana“ priredila svoj prvi koncert. Spored je v pretežni večini sestajal iz narodnih pesmi. Zastopane so bile slovenske (štiri koroške, ena štajerska in ena iz beneške Slovenije), dve hrvatski, ena črnogorska, dve moravski, dve slovaški in venček „Primorčice“, ki so istrsko-hrvatske. Izvečine so bile zelo lepe, zanimive, nekatere naravnost divne (n. pr. črnogorska, pa tudi več drugih). Izmed umetnih pesmi so izvajali samo Premrlovo novo skladbo „Naša pesem“ za mešani zbor, klavir in harmonij. Društveni moški še bolj mešani zbor, pod vodstvom prof. M. Bajuka je svojo nalogo dostojno in častno rešil. V pevski zbor „Ljubljane“ smemo po sedanjem prvem večjem nastopu sodeč staviti najboljše upe. Želimo mu le še nekaj več pevcev, zlasti basov, da bodo približno za polovico številnejši ženski glasovi dobili nekoliko krepkejšo in bolj sorazmerno podlago.

II. **Koncerti drugod.** — Virtuoz na čelo Tkaičič in koncertni pianist Ličar sta 11. febr. priredila koncert v Trbovljah. — Glasbeno društvo v Zagorju ob Savi je 12. febr. priredilo koncert, ki ga je izvajala vojaška godba Dravske divizije pod vodstvom kapelnika dr. Čerina. S. P.

Dopisi.

Nazaret v Savinjski dolini. Tukajšnje orglje so najbrže znamenito delo domačega samostanskega umetnika iz l. 1763. Zato jih sicer niso nič „rekvirirali“, vendar zadovoljen ne morem biti z njimi. Registrov je sicer 18, pa kaj pomaga, ko so razun slabe Gambe v značaju Salicionala same flavte in le bolj na vrišč delane, za spremljevanje pa ni izbire. Poleg tega je že tudi mnogo lesenih piščali črvivih in trhljih. Najslabše je pa to, da so orglje skrajšane v pedalu in manualu v višavi in nižavi; da bi se moglo igrati kaj umetnejšega, je čisto izključeno. — Nazarški pevci dobro pojejo (tu pravijo: „pojajo“.) Zlasti ženski soprani so nežni in čisti, kakor redkokje. Ženska zbor sta dva, starejši in mlajši, ter se od novembra sem menjavata, ker sta dve službi božji. Pri šolskih mašah pa poje šolarski zbor. Težava je z moškimi. Po vojski ne prihajajo redno k vajam, torej se ne da mnogo z njimi napraviti. Pojemo dela vsakovrstnih skladateljev. Držimo se tudi cerkvenih predpisov glede dosedaj še vedno veljavnega latinskega jezika, kjub temu, da je baje okoli in okoli nasprotna navada. (Sam sem bil v znani romarski cerkvi, kjer so med slovesno levitirano mašo peli brez pomislekov: Pred Bogom itd.) Te Deum n. pr. smo peli o polnoči koralno menjajoč se z asistenco pri oltarju, kar je gotovo najlepše in najprimernejše. Dopadlo se je tudi ljudem. Sicer pa smo drugikrat proizvajali lahki Foersterjev Te Deum po motivu znane Haydnove melodije. Na kora mi pomagajo tudi begunci Goričani, ki jih je še dokaj tu zaposlenih v čevljarški zadrugi iz Mirne. Dal Bog, da bi se mogle kmalu orglje modernizirati, ne na zunaj, omara je lepo baročno delo, pač pa je treba novih milih registrov in pnevmatike, da ne bo taka muka pri igranju!

O. F. Zajc.

Prepolje. (Štajersko.) G. urednik! Upam, da so Vam razmere naših štajerskih pevskih zborov znane. Čudim se često, kako silno malo se tukaj polaga važnosti na dobro cerkveno petje. Ne vem, ali so organisti brez nadzorstva, ali kaj je temu vzrok. Ne vem popolnoma, kaj zahteva „Motu proprio“, mislim pa, da se tudi pri jako obiskani božjepotni cerkvi mora vsaj pri slovesni maši peti latinsko. Navzoč sem bil (na Črni gori pri Ptujju), ko je bil velik romarski shod. Slišal sem pri petih mašah vedno isto mašno pesem! Naš zbor, ki sem ga vodil, dokler sem bil zdrav, je jako dobro pel. Med drugim sem jih naučil: Kimovec: Missa in h. s. Caeciliae, in Foersterjevo latinsko mašo. Engelhardtove: Marijin zvonček (X. Marienlieder) iz doline solz gorja, Immaculata (povejte, kdo je tista) i. dr., dr. Schwab: Zdrava Marija (sopran in zbor), iz Vaše zbirke 12 Marijinih (št. 2, 3, 4, 7, 11, 12), Slava pr. Evharistiji: št. 38, 62; št. 27 smo rabili za blagošlov. Iz Cecilije in Brezmadežne so jih znali še prej mnogo. V eni številki C. Gl' sem čital, kako se dr. Kimovec bridko pritožuje, ker izumira po cerkvah ljudsko petje. Na svoje veliko veselje moram reči, da pri nas na Štajerskem ni tako. Blagoslove zna skoraj vse vsa cerkev. Tudi pesmi iz Cecilije in iz Slava Brezmadežni ravnotako. Ne vem, kdaj se to nauče. Slišati je, kot da je vsa cerkev en sam mogočen zbor. Znajo pa tudi — posebno starejše ženske — pesmi, ki jih pojejo iz „Venca“ (Mollitvenik). Menda so samo ustna tradicija. Jas sem jih že nameraval napisati. So nekatere jako lepe, tepejo pa se često z akcentom. Mogoče izvirajo še od Slomška. Ivan Fric.

Razne vesti.

Δ **Cecilijino društvo za stolno župnijo v Ljubljani** je imelo 1. febr. občni zbor. O delovanju društva od zadnjega občnega zbora l. 1912 dalje sta poročala tajnica gospa Lavričeva in podpredsednik pevovodja St. Premrl, ki je podal hkrati tudi blagajniško poročilo mesto g. Ferjančiča, ki se je med tem časom preselil v Novomesto. Izvolil se je nov društveni odbor: stolni kanonik dr. Fran Kimovec, predsednik, vodja stolnega kora Stanko Premrl, podpredsednik in pevovodja, tajnik Fran Zabret, blagajnik, organistinja Ana Lavričeva, tajnica, pevovodja Anton Lavrič, arhivar.

Δ **Cerkven koncert v ljubljanski stolnici.** Po daljšem presledku priredi Cec. društvo za stolno župnijo v Ljubljani zopet enkrat cerkven koncert. Vršil se bo v sredo

10. marca ob pol osmih zvečer. Kot glavni skladbi se bosta izvajali dr. Kimovčeva staroslovenska maša za mešani zbor, orglje in orkester, in Rheinbergerjev koncert za orglje v G-molu s spremljanjem orkestra. Poleg tega še dve krajši skladbi za orglje: Gadejev preludij v A-molu in Bossijev Nočl. Pevski zbor pa bo izvajal še tri druge skladbe: P. H. Sattnerjevo „Blažena noč“, dr. Kimovčevo antifono „Zdrava, o nebes kraljica“ in Premrlovo „Razglašenje Gospodovo“. Vstopnice h koncertu se bodo dobivale v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

△ **Osebnosti.** Naš rojak Franjo Bučar, ki je kot operni pevec mnogo let bival v tujini na Nemškem: v Monakovem in drugih mestih, se od jeseni l. 1919 nahača zopet doma. Nastavljen je pri kraljevi narodni operi v Ljubljani kot šef-režiser in kot profesor solopetja na konservatoriju Glasbene Maticе. — Maks Unger je od jeseni 1919 nastavljen pri narodni operi v Ljubljani kot kapelnik. — Slovenski skladatelj Emil Adamič, ki je tekom vojske prišel v rusko ujetništvo, je sedaj operni kapelnik v Petrogradu. — Ravnatelj zagrebške opere Nikola Fallar je praznoval 16. jan. 1920 40 letnico svojega umetniškega delovanja. O priliki svojega umirovljenja je bil odlikovan z redom sv. Save IV. razreda. — Organist pri Gospi sveti Pavel Karner je dobil službo organista in cerkovnika na Bledu. — Češki skladatelj Jos. B. Foerster, nečak našega glasbenega nestorja Antona Foersterja, je obhajal 30. dec. 1919 60 letnico rojstva. — Kosta Manojlovič, absolvent bogoslovja in nadarjeni srbski glasbenik, je pred kratkem dovršil glasbene študije na Angleškem in se vrnil v Beograd. Tu postane učitelj cerkvenega petja.

△ 27. dec. 1919 je umrl v Zakamnu na Koroškem orgljarski mojster Janez Kuhar. Bil je soliden mojster in vrl rodoljub. N. p. v. m.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Anton Foerster: 12 slovenskih pesmi za razne prilike tekom cerkvenega leta. Dvoglasno z orgljami ali za mešani zbor. Op. 130. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Tiskali J. Blasnik nasl., Ljubljana. Cena 6 K. — G. Foerster je izkušen praktik. Moment praktične uporabe je upošteval v svojih skladbah že v prvih letih svojega skladanja in ga upošteva še danes. Tudi pričujočo zbirko 12 cerkvenih skladb so ustvarile dejanske cerkvenoglasbene razmere in potrebe. Pesmi za razne dobe cerkvenega leta res nimamo preveč in smo vedno veseli lepih novih, tako tudi teh solidnih, preprostoljubkih Foersterjevih. Pesmi imajo vrhu tega to dobro stran, da so za dvoglasni zbor enako porabne kakor za štiriglasni mešani. Šibkejšim zborom bodo te najnovejše Foersterjeve cerkvene pesmi brezdvomno dobrodošle.

Anton Grum: III. Venček slovenskih narodnih pesmi za mešani zbor. V Ljubljani 1919. Založila Jugoslov., knjigarna. Tiskali J. Blasnik nasl. Cena 5 K. — Pričujoči Grumov venček prinaša 15 narodnih pesmi v okusni bodisi glasbenoformalni bodisi vsebinski razvrstitvi. Pesmi so vse izrazite, prijetno se menjavajo živahne z mirnimi, krepke bojne z nežnoobčutenimi, dostojnimi ljubavnimi, oz. nabožnimi. Harmonizacija se je prireditelju vobče prav dobro posrečila. Zbirko priporočamo zlasti našim društvom. Če bi komu kaka pesem ne ugajala, jo more tudi izpustiti in bi venček tudi event. okrajšan še vedno učinkoval.

Marij Kogoj: Troje solospjevov s spremljevanjem za glasovir. 1. Jaz se te bom spomnila. 2. Sprehod v zimi. 3. Istrski motiv. — Marij Kogoj je eden naših najbolj modernih. Hodl čisto svoja pota. Njegova umetnost je umetnost višje vrste. Njega bodo morali proizvajalci študirati bolj kot katerega drugega, če ga bodo hoteli verno podati poslušalcem. Zakaj težak je in na prvi pogled skoro neumljiv. Kakor se je on poglobil v pesnikov besedilo in ga od stavka do stavka, od besede do besede kot glasbenik občutil in najskrbneje obdelal, tako je treba tebi in meni in vsakomur, ki bo vzel v roke te skladbe, proučavati delo od strani do strani, od takta do takta, da se nam odpro vse lepote in odgrnejo čari, ki jih te skladbe v sebi krijejo. Kar se pa

naše slovenske glasbe sploh tiče, seveda ni treba in se tudi ne bo tako brž zgodilo, da bi se jela razvijati izključno v tej smeri. Toda te vrste glasba, kakor jo pojmuje in zлага Kogoj in še nekateri naši mlajši skladatelji, nam bodi mičljaj in dokaz, da kakor svetna glasba hiti z brzimi koraki naprej, tako tudi naša cerkvena ni neopravičena, nasprotno naravnost siljena vsaj nekoliko se prilagoditi novejšemu, deloma prostejšemu, vsekakor pa izrazitejšemu in globljemu glasbenemu naziranju in izražanju.

Stanko Premrl.

Glasbeni prilozi Sv. Cecilije. Godina 1918. Dvanaesto godište. Godina 1919. Trinaesto godište. Uredilo prof. Franjo Dugan. U Zagrebu tiskala Nadbiskupska tiskara. — Oba letnika prinašata 33 skladb predvsem za mešane zборе, pa tudi za ženske in moške. Zastopani so poleg hrvatskih skladateljev: Canjuge, Dobrostals, Dugana, Kolba, Lučića, Lisinskega (Oče naš), Medfickega, Runjanina, Špoljarja, Tačlika, Žganca tudi Slovenci: Adamič, Foerster, Hladnik, Klemenčič, Mlinar-Cigale, Premrl.

Najbolj nas zanimajo stare hrvatske cerkvene pesmi, ki jih je harmoniziral prof. Dugan. V njih imajo Hrvati zaklad, da jih po pravici lahko zavidamo zanj; pred vsem zato, ker del teh pesmi živi še živo življenje v gotovih pokrajinah Hrvatske. K temu bogatemu viru bomo tudi mi hodili zajemat, če bomo hoteli zlasti ljudsko petje postaviti na trden temelj. Prim. pravkar izšlo „Hrvatsko cerkveno pesmarico.“ Že v teh štirih pesmih, ki jih ta posebna izdaja prinaša, je toliko lepote, toliko plemenite nežnosti in miline, da je noben slovenski cerkveni glasbenik ne bi mogel prezreti.

Glede originalnih skladb hrvatskih skladateljev se splošno opaža, da skoro vsi stoje pod mogočnim vplivom stare hrvatske cerkvene pesmi in nekateri naravnost radi, deloma celo dosti srečno arhaizirajo. Izvzeti moramo pač povsem P. Kamila Kolba, ki išče svojih potov, pa jih še ni našel, se še ni ustall. V harmonizaciji se v celoti opaža vpliv Duganov, ki s svojo pogosto solidno, izbrano fakturo svojim tovarišem kaže pota. In ker je njegova harmonizacija očividno bolj občutena za orglje kot za pevske glasove, zato tudi njegovi učenci na isti način opremiljajo svoje skladbe. Res je pač, da Dugan vodi glasove, kakor jih je vodil Bach v velikih zborih svojih oratorijev, je pa ta pisava vendarle bolj primerna za orglje, kot za zборе, ki se nekoliko težje gibljejo, O obdelovanju staroslovenskega speva: „Tebe, Boga hvalimo“ bomo pa drugod izpregovorili.

Sv. Ceciliji in nje neumorno delavemu uredniku samo to želimo, da se tako hitro razvija i v bodoče, kot se je doslej.

Dr. Kimovec.

Iz Cecilijinega društva.

G. Peter Janc, župnik v Vodich, je postal ustanovni član. Plačal je svoto 100 K. — G. Ign. Hladnik, kapiteljski organist v Novem mestu, je daroval orgljarski šoli več zvezkov raznih orgeljskih skladb.

Listnica upravnštva.

Prispevke za C. Gl. so nam zadnji čas poslali: Fran Šuštar, kaplan, Metlika, 10 K; Neimenovan 20 K; Vinko Lavrič, kaplan, Ribnica, 10 K. Se iskreno zahvalujemo. — Današnjemu listu smo priložili poštne položnice tistim naročnikom, ki jih zadnjič pomotoma niso prejeli. Vse naročnike, ki naročnine še niso poravnali, nujno prosimo, naj to kmašu store. Opozarjamo, da znaša letošnja naročnina 20 K.

Današnji številki je priložena glasbena priloga: Klic k pokori, zl. Anton Neffat, Kraljici vigredi, zl. Josip Klemenčič, Marijina, nebeška vodnica, harm. Fr. Kramar.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge **Stanko Premrl.**

Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska „Zvezaa tiskarna“ v Ljubljani.